

Hoe onafhankelijk is begrotingscommissaris Rehn?

Lidstaten lijken eindelijk licht aan het einde van de tunnel van de eurocrisis te zien. Maar Europees commissaris voor economische zaken Olli Rehn tikt met regelmaat lidstaten op de vingers. Hun begrotingen moeten op orde zijn. Hoe geloofwaardig is dat?

De eurocrisis en de zware financieel-economische instrumenten die met spoed gecreëerd moesten worden, laten zien dat de Economische en Monetaire Unie vanaf het begin een politiek en bestuurlijk onderontwikkeld systeem is.¹ Eén van de meest gênante startpunten van de eurocrisis was dat de Griekse staatsschuld veel hoger was dan men dacht door onder andere totaal onbetrouwbare nationale statistieken, trouwens niet alleen in Griekenland. De euro onderstreept dat functionerende administratieve structuren geen vanzelfsprekendheid zijn, al helemaal niet in de Europese meerlaagse werkelijkheid.² Met voortvarendheid zijn nieuwe instrumenten en structuren opgebouwd. De vraag die in dit artikel centraal staat, is of dit keer, met het creëren van de nieuwe ‘onafhankelijke begrotingstsaar’ nu wel over bestuurlijke invulling is nagedacht. Is er een *match* tussen beleid (onafhankelijk economisch toezicht) en bestuurlijke vormgeving of rommelt de EU door?

Zacht en hard bestuur

Wetgeving (*hard government*) is het traditionele EU-

instrument.³ Met de komst van de euro in 2002 en de oostwaartse uitbreiding in 2004, is vanaf 2000 grootschalig op *soft governance* ingezet, met ‘zachte’ vormen van coördinatie als monitoring, *impact assessments* en *best practices*.⁴ Om naast monetaire integratie ook economisch gelijkgeschakelijking af te dwingen, werd het Lissabonproces ingezet. Dat moest van de EU de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie ter wereld maken in de hoop dat hierdoor ook zwakke eurolanden in de vaart der euro-volkeren mee konden. Er werd destijds niet gekeken naar organisatiecapaciteiten die nodig zijn om het systeem effectief te maken. Dit toont een diagnostisch tekort in het afstemmen van ambities en vormgeving van daadwerkelijke coördinatie in de EU.⁵ Het gevolg was, in de woorden van een hooggeplaatste ambtenaar, dat tien jaar van economische beleidscoördinatie een ‘complete verspilling van tijd en moeite’ was.⁶

Meer bevoegdheid

Na het mislukken van het Lissabonproces en met de harde realiteit van de eurocrisis, is van *soft governance* naar *hard government* teruggegrepen. De nieuwe economische wetgeving bestaat onder andere uit het *six-pack*, stabiliteitsverdrag en *two-pack* en combineert ‘harde’ regels en sancties met meer macht in handen van de Commissie.⁷

Vooraf op aandringen van Nederland werd, na grote weerstand van vooral Frankrijk in 2011, toch bereikt dat de Commissie de bevoegdheid kreeg nationale economische hervormingen onafhankelijk te controleren en om eventueel zelfs bindende afspraken en boetes op te leggen.

1 Eichengreen, B. (1992) *Should the Maastricht Treaty be Saved?*, Princeton Studies in International Finance nr. 74, New Jersey: Princeton.

2 Metcalfe, J. S. (2001) *Institutions and Progress*, Oxford: Oxford University Press.

3 Majone G. (1996) *Regulating Europe*, London: Routledge.

4 Héritier, A. (2003) New modes of governance in Europe: increasing political capacity and policy effectiveness, in T.A. Börzel & R.A. Cichowski (eds) *The State of the European Union*, Oxford: Oxford University Press, p. 105–26.

5 Schout, A., A.J. Jordan & M. Twena (2010). From ‘Old’ to ‘New’ Governance in the EU: Explaining a Diagnostic Deficit, in *West European Politics*, 33:1, 154-170.

6 Schout, A. & A. Mijs (2013), *From governance back to government: An administrative perspective on the ‘Semester’ Commissioner*, (under review).

7 Regulation (EU) No 1173/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 November 2011 on the effective enforcement of budgetary surveillance in the euro area. 2011 O.J. L 306.

Onafhankelijk commissaris

De nieuwe begrotingsregels zijn niet zo nieuw, maar de mate van toezicht die de eurolanden zichzelf hebben opgelegd, zijn revolutionair. Er is een nieuwe vicevoorzitter voor economische en monetaire zaken en de euro gekomen (nu Olli Rehn) die onafhankelijk lidstaten (bindende) aanwijzingen kan geven.⁸ Dit gebeurt echter in een tijd dat de Commissie steeds politieker wordt.⁹ Borging van onafhankelijkheid in een steeds politiekere omgeving wordt daarom extra relevant.

Vergeleken met de traditionele technische Europese agenda's, raken nationale begrotingen en economische beleidsvraagstukken direct aan (nationale) politieke links-rechts en verdelingsdiscussies. Daarbij is, door de gammele bestuurlijke inbedding, het vertrouwen in de EU als geheel gedaald. Deze nieuwe beleidslijnen zullen dus wel moeten functioneren, wil de vertrouwenscrisis opgelost worden. Lidstaten vertrouwen elkaar niet en burgers vertrouwen 'Brussel' niet.¹⁰ Onafhankelijkheid, onpartijdigheid en kwaliteit van beslissingen moeten zijn verzekerd en lidstaten moeten voelen dat ze gelijk behandeld worden. Legitimiteit en vertrouwen in de Europese instellingen moeten worden hersteld om een efficiënt systeem van economisch bestuur te hebben. De onafhankelijke commissaris speelt hierin een belangrijke rol.

Autonomie commissaris

Het onafhankelijk toezicht van de commissaris beoordelen we aan de hand van wie er wanneer toegang tot het besluitvormingsproces heeft. Er is geen universele definitie van onafhankelijkheid, maar we kunnen wel kijken naar het imago van onafhankelijkheid en de autonomie van handelen van de commissaris.¹¹

In dit artikel beoordelen we eerst de organisatorische tekortkomingen in de periode tot 2011 en de vernieuwingen die zijn geïntroduceerd waar het gaat om de onafhankelijke rol van de commissaris. Vervolgens bespreken we het legitimiteitsprobleem van commissaris Rehn en evalueren we zijn onafhankelijke rol door de drie verschillende fases in deze specifieke beleidscyclus te splitsen en te evalueren. Dit zijn de beleidsvoorbereiding (statistieken, ramingen en methodologie), besluitvorming (het komen tot

aanbevelingen) en besluitneming (vaststelling door het College van Commissarissen). De procedures, motieven en personele bezetting die er onder liggen, bepalen de inhoud van de rapporten en de aanbevelingen die de 'begrotingstaar' publiceert.

Tekortkomingen

Tot 2011 bestond de economische beleidscoördinatie voornamelijk uit het Stabiliteits- en Groeipact (SGP, bekend door de norm van 3% voor het begrotingstekort) en het Lissabonproces. Beide behalen door meerdere oorzaken niet de gewenste resultaten, onder meer omdat Frankrijk en Duitsland het in 2003 ondermijnden. Zij mobiliseerden andere landen om tegen de aanbevelingen van de Commissie te stemmen.

De behoefte aan een zwaardere commissaris kwam niet uit de lucht vallen

De daarop volgende hervorming van het SGP versoepelde de regels door meer landenspecifieke flexibiliteit toe te staan. Ook het economische Lissabonproces verliep niet zoals het moest.¹² De honderden verschillende economische indicatoren en het gebrek aan eigenaarschap en leiderschap op nationaal niveau, maakten dat het een feest van vrijblijvendheid werd met alle gevolgen van dien. De behoefte aan een zwaardere commissaris kwam niet uit de lucht vallen.

Bestuurlijke problemen

In de periode 2000-2010 waren er, naast politieke en juridische, ook bestuurlijke tekortkomingen op Europees en nationaal niveau. Binnen de Commissie zijn er drie grote problemen aan het licht gekomen om economische beleidscoördinatie te laten slagen. Ten eerste is er veel twijfel over de basisfeiten, het

8 *Kamerstukken II vergaderjaar 2011-2012*, 21501-07, nr. 864, Brief minister Financiën en staatssecretaris Buitenlandse Zaken.

9 *Kamerstukken II vergaderjaar 2012-2013*, 184321, Kamerbrief uitkomsten subsidiariteits-exercitie, 21-6-2013.

10 Commissie (2013), *Standard Eurobarometer 79*: Spring 2013.

11 Groenleer M. (2009) *The autonomy of European Union agencies*. Delft: Eburon.

12 Kok, W. (2004) *Facing the Challenge: The Lisbon Strategy for Growth and Employment*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Europees commissaris voor economische zaken Olli Rehn

Europees statistieksysteem, dat op nationale statistieken vertrouwt. De beperkingen en onregelmatigheden bij nationale statistiekbureaus waren bij het Europese statistiekbureau (Eurostat) bekend, maar ze konden er amper iets tegen doen.

Ten tweede had de Commissie een tekort aan personeel en expertise om de kwaliteit van landenrapporten

en aanbevelingen te verzekeren. Zo volgden twee personen Ierland, naast hun andere taken. Ze zagen niet het onheil in de lucht, ondanks berichten in de pers. Ten derde was de manier van rapporteren en aanbevelingen schrijven het gevolg van uitgebreid politiek onderhandelen tussen directoraten-generaal en commissarissen. Dit gold meer voor het horizontale Lisabonproces dan de harde data van het SGP. Naast de beleidsinzet van de commissarissen is bekend dat zij vroeger in de uiteindelijke rapporten in ieder geval vaak met een nationale pen schreven.

Economisch bestuur

Sinds de crisis is er in de media veel kritiek dat de Raad niets doet, maar de Raad implementeerde drastische veranderingen in de gereedschapskist van het economisch bestuur. Het SGP bevat nu ook de harde eis van de staatsschuld (60%) en middellange termijn doelstellingen, die de structurele hervormingen in een lidstaat meenemen.¹³ Er is een duidelijke interventieladder met mogelijke sancties.

Verder is het in de Raad moeilijker tegen Commissievoorstellen te stemmen vanwege de omgekeerde gekwalificeerde meerderheid. Ook is er een nieuwe macro-economische onevenwichtigheids-procedure, die bubbels zou moeten kunnen voorkomen volgens dezelfde soort interventieladder als het SGP.¹⁴

Bovendien wordt commissaris Rehn nu versterkt tot vicevoorzitter voor economische en monetaire zaken en de euro. Onder andere premier Rutte noemt hem de nieuwe onafhankelijke commissaris. Hij krijgt meer macht over de lidstaten en hun bestuurlijke systemen.¹⁵ Een onafhankelijke positie staat of valt met het vertrouwen van betrokkenen in de omgeving. Op het moment is er echter een legitimiteitsprobleem vanwege het gebrek aan vertrouwen in de werkzaamheden van de Commissie. Economen, journalisten en zelfs andere commissarissen trekken publiekelijk de analyses en methoden van vicevoorzitter Rehn in twijfel. Leidende economen zoals Paul Krugman praten over de 'Rehn of Terror' vanwege diens bezuinigingsbeleid.¹⁶ Afgelopen jaar zette de pers al vraagtekens achter de landenspecifieke aanbevelingen voor Frankrijk, dat twee in plaats van één jaar uitstel kreeg om de begroting op orde te krijgen.

Politicus of analyticus?

Een ander onderdeel van het gebrek aan vertrouwen komt doordat Rehn bij verschillende onderwerpen verschillende petten draagt. Dat leidt tot verwarring.

13 Regulation (EU) No 1175/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 November 2011 amending Council Regulation (EC), nr. 1466/97 on the strengthening of the surveillance of budgetary positions and the surveillance and coordination of economic policies. 2011 O.J. L 306.

14 Regulation (EU) nr. 1776/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 November 2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances. 2011 O.J. L 306.

15 *Kamerstukken II* 2011-2012, 3106274, Visie toekomst Economische en Monetaire Unie; Council Directive 2011/85/EU on requirements for budgetary frameworks of the member states, O.J. L 306.

16 Krugman, P. (2013) Paul De Grauwe and the Rehn of Terror, in *New York Times*, 22 februari.

De ene keer is hij begrotingstaar, bij de Europese begroting en bankenunie is hij de politicus die de belangen van de Commissie als interinstitutionele speler behartigt.

Het beste voorbeeld hiervan deed zich voor in januari 2013 tijdens de Italiaanse verkiezingen. Rehn beschuldigde de regering van Berlusconi van 2011 van het niet naleven van toezeggingen voor economische hervormingen. Meteen daarna reageerde zijn collega Tajani, de Italiaanse commissaris voor Industrie en Ondernemerschap, met 'I regret and dissociate myself from the statement on Italy of my colleague Rehn, which risks raising the appearance that the Commission is not independent.'¹⁷

Rehn reageerde hier weer op dat het een analytische observatie was. Ten eerste laat dit zien dat collega's hem bekritisieren en ten tweede dat zelfs wanneer Rehn zichzelf als technocraat presenteert, hij toch ook politicus is, ook al claimt hij zijn analytische functie uit te oefenen.

Hervorming statistieken

Economisch beleid kan niet functioneren zonder solide, onafhankelijke en transparante rapporten die op data en informatie zijn gebaseerd. Er zijn drie analytische taken van de Commissie: statistieken, ramingen en methodologie. De statistieken zijn aan vernieuwing onderhevig, waarbij Eurostat meer controle heeft over definities en de kwaliteit van nationale statistieken door middel van onder andere inspecties in de lidstaten. Europese en nationale statistiekinstellingen werken samen in het European Statistical System Network (ESSnet).

Dit statistiekensysteem blijkt echter nog steeds niet goed te werken.¹⁸ Daarnaast valt Eurostat nog altijd onder een politiek commissaris. Met de nieuwe verantwoordelijkheden voor Rehn is het directoraat-generaal Eurostat naar Algirdas Semeta overgebracht (commissaris voor belastingen, douane-unie, statistiek, audit en fraudebestrijding) met het argument dat statistieken effect hebben op meerdere beleidsvelden, niet alleen op het economisch bestuur.¹⁹

Het ziet er naar uit dat het probleem van de onafhankelijkheid wordt erkend, maar conclusies worden niet getrokken. In het verleden heeft de Commissie gedacht aan het onderbrengen van Eurostat in een agentschap.²⁰ Dit zou nog steeds de meest logische keuze voor meer functionele onafhankelijkheid en transparantie zijn.

Diffuus

De aanbevelingen over het SGP en de MEOP zijn mede gebaseerd op ramingen, economische voorspellingen. Het is bekend dat ramingbureaus voor politieke doeleinden worden gebruikt, bijvoorbeeld door groeicijfers rooskleuriger voor te stellen. Naast algemene kritiek over voorspellingen, maakt de Commissie relatief solide ramingen, vooral in vergelijking met sommige lidstaten.²¹

Leidende economen praten over 'Rehn of Terror' vanwege diens bezuinigingsbeleid

Organisatorisch zit er een coördinerende ramingenafdeling binnen DG ECFIN, maar dit zijn tien personen van de 150 mensen die ramingen binnen de Commissie doen. Voordat ramingen gepubliceerd worden, kan de directeur-generaal van DG ECFIN adviseren ramingen op basis van 'sentiment' bij te stellen. De totstandkoming van de ramingen laat zien dat er in de bestuurlijke invulling genoeg manieren voor beïnvloeding zijn. Tijdens een interview vertelde een hoge Commissie-ambtenaar zelfs dat 'het feit dat de ramingenafdeling onderdeel is van DG ECFIN puur politiek is.'²²

Een politieke methodologie?

Bij methodologie gaat het om de gebruikte methoden, maar ook om het *format* van de aanbevelingen. Tijdens de creatie van de MEOP was er veel discussie over de formulering van de indicatoren en of zij een potentiële crisis kunnen signaleren. De Commissie stelt de methodologie voor en de Raad stelt die vast. Onafhankelijke experts worden buiten beschouwing gelaten. Dit leidt ertoe dat politici zelfs veronderstellen dat de methodologie politiek is. Er is daarom ook veel discussie of de 60% en de 3% gelegitimeerd

17 Fox, B. (2013) Rehn under fire over Berlusconi remarks, www.euobserver.com, 30 januari.

18 European Court of Auditors (2012) *Did the Commission and Eurostat Improve the Process for Producing Reliable and Credible European Statistics?*, Special Report nr. 12, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012.

19 Commission (2011C) *Commission Decision amending its Rules of Procedure*, COM(2011) 9000, 9-11-2011.

20 Commission (1997) *Commission Decision 97/281/EC of 21 April 1997 on the role of Eurostat as regards the production of Community statistics*, OJ L 112, 29.4.1997.

21 Cabanillas, L.G. & A. Terzi (2012) *The accuracy of the European Commission's forecasts re-examined*, Economic Papers 476, Brussels: EC.

22 Schout, A. & A. Mijs (2013), op.cit.

zijn. Daarnaast geeft het format van de aanbevelingen slechts één pad aan in de richting van verbetering van de financiën (te weten bezuinigen) in plaats van meerdere opties op basis van een kosten-baten analyse (*impact assessment*). Dit strookt niet met de eigen *better regulation*-agenda van de Commissie. De landendesks interpreteren de data en de informatie en schrijven vervolgens de aanbevelingen voor de lidstaten. Het is de vraag of dit een puur analytische of politieke stap is in het proces. In ieder geval is de capaciteit van de landendesks uitgebreid en de kwalitatief verbeterd, maar dat is nog niet genoeg. Voor Nederland zijn er nu vier in plaats van twee medewerkers en er zit nog een *semester officer* in Den Haag. Deze aantallen zijn echter onvoldoende om bijvoorbeeld ondoorzichtige ontwikkelingen in (de regio's van) landen als Italië, Spanje en Frankrijk te volgen. Nadat de landendesks de rapporten hebben voorbereid, start de coördinatiefase. Deze vindt plaats op elk hiërarchisch niveau van afdelingshoofd tot directeur en directeur-generaal in de zogeheten *Core Group*, die uit DG ECFIN, het secretariaat-generaal, directoraat-generaal sociale zaken en werkgelegenheid en directoraat-generaal belastingen en douane-unie bestaat. De aanbevelingen worden in deze fase aangepast en dit gebeurt niet uitsluitend vanwege verkeerde data,

De uiteindelijke beslissing in het college is gebaseerd op een kwalitatieve beoordeling van het analytische document door iedere commissaris.

Dit geeft al aan dat Rehn slechts voor een deel onafhankelijk is, totdat er daadwerkelijk een beslissing genomen moet worden. Voor de besluitneming hanteert het college de schriftelijke procedure, waarbij andere commissarissen een verzoek tot bespreking bij het secretariaat-generaal moeten inleveren met een onderbouwing die onpartijdig en onafhankelijk is. Dit ziet er degelijk uit.

In de praktijk blijkt echter, dat commissarissen manieren vinden om het in het college te bespreken en dat het vervolgens ook wordt aangepast. In het verleden heeft iemand van het kabinet van Commissievoorzitter Barroso de aanbevelingen ook wel eens naar de tentafel teruggestuurd. De onafhankelijke positie van Rehn in het college is dus meer dan dubieus.

Besluit

Het belang van legitimiteit in het economisch bestuur, vooral in de ogen van de lidstaten, leidt tot de vraag of de commissaris bestuurlijk zo is ingebed dat zijn onafhankelijkheid en de kwaliteit van zijn werk zijn gegarandeerd. Het is duidelijk dat het toezicht en de aanbevelingen zijn verzwaaard, onder andere via de positie van een vicevoorzitter, maar onafhankelijk is deze functie niet. De interne organisatie maakt dat de semester-commissaris nog steeds aan externe en interne druk bloot staat. Er zijn drie problemen, waarvan twee betrekking hebben op de organisatiestructuur. Het eerste probleem is de geclaimde onafhankelijkheid van de commissaris. Ondanks de papieren onafhankelijkheid in het maken van analyses en het formuleren van aanbevelingen, is aan de vormgeving onvoldoende opvolging gegeven. Eén van de vroegere organisatorische tekortkomingen (te weinig en ondergekwalficeerd personeel) is verbeterd door meer staf voor DG ECFIN. In de praktijk zijn Rehn en zijn staf echter nog steeds van andere dg's en commissarissen afhankelijk. Het is daarbij niet transparant wie, wat, wanneer iets in de aanbevelingen zet. Dit blijft daarmee een politiek proces.

Ten tweede combineert vicevoorzitter Rehn taken en verantwoordelijkheden die beter gescheiden kunnen zijn. Hij is nu verantwoordelijk voor methodologie, ramingen, analyses, beleidsadvies, toezicht en handhaving. Daarbij is het onduidelijkheid waar sommige taken ophouden en andere beginnen. Bovendien zitten er datafuncties (een tweede tekortkoming in

De onafhankelijke positie van Rehn in het college is meer dan dubieus

maar ook op basis van politieke prioriteiten. De landendesks weten zelfs niet welke aanbevelingen er uiteindelijk aan het college worden voorgelegd. De periode die gezien wordt als een onafhankelijk proces onder de vicevoorzitter, is eigenlijk een politieke onderhandeling binnen de Commissie.

Besluitneming

In het aangepaste reglement van orde staat dat de vaststelling in het college van de aanbevelingen op voorspraak van de vicevoorzitter plaatsvindt.²³ De analytische basis voor commissiebeslissingen (rapporten en aanbevelingen) valt uitsluitend onder de politieke verantwoordelijkheid van de vicevoorzitter.

23 Commission (2011C) *Commission Decision amending its Rules of Procedure*, COM(2011) 9000, 9-11-2011.

het verleden), zoals statistieken en ramingen, onder een politiek college.

Het derde probleem is dat de onafhankelijk commissaris verschillende petten draagt. Op sommige beleidsterreinen, zoals bankenregulering en begroting, is hij een 'normale' semi-politieke commissaris, waar hij het belang van de Commissie verdedigt, maar op andere momenten speelt hij de analist. Hierdoor weten omstanders niet welke pet hij draagt. Zijn reputatie neigt steeds meer naar die van politieke figuur. De Commissie heeft niet de bestuurlijke veranderingen doorgevoerd die nodig zijn om de eigen ambitie

van onafhankelijk commissaris te bewerkstelligen. Met de Europese verkiezingen en de aanstelling van een nieuwe Commissie in zicht, is 2014 een goed

De onafhankelijk commissaris draagt verschillende petten

moment om de taken en de organisatie van de Commissie kritisch tegen het licht te houden. ■

Koninklijke Verzamelingen, Den Haag

Drie keer echtgenote van Willem

Het zijn wetenschappelijke biografieën. Ze gaan over Willem I, II en III en ze zijn bedoeld voor een algemeen, historisch geïnteresseerd publiek. De drie boeken beschrijven van een afstand gezien het persoonlijke en politieke leven van de eerste drie koningen van Nederland. Gezamenlijk vormen ze de wordingsgeschiedenis van het Nederlandse constitutionele koningschap. Dr. Jeroen Koch schreef Koning Willem I 1772-1843, dr. Jeroen van Zanten Koning Willem II 1792-1849 en dr. Dirk van der Meulen Koning Willem III 1817-1890 (Amsterdam: Boom). Het resultaat - zo is de bedoeling van de auteurs - moet een 'evenwichtiger beeld' schetsen van de drie vorsten dan in eerdere studies is gebeurd. De auteurs brengen ook nieuwe feiten en inzichten over de vorsten aan het licht. Zo bleek Willem I een buitenechtelijk gezin te hebben, waarvan zijn echtgenote Wilhelmina op de hoogte was. Nadat Wilhelmina was overleden, koos Willem een andere hofdame als tweede echtgenote, Anna Paulowna. Onder Willem I

werden de staatsfinanciën een puinhoop door zijn halsstarrigheid in de afscheiding van België in 1830 en de tien jaar lange mobilisatie daarna. Dat beperkte de armsgang van zijn opvolger Willem II. Die had overigens weer zijn eigen problemen, namelijk zijn bisexualiteit, waardoor hij chantabel was en mede daardoor de goedkeuring van de liberale grondwet in 1848 onder druk stond. Dat de monarchie het bewind van koning Willem III overleefde, mag eigenlijk een wonder heten. Er was vanaf het begin grote zorg over zijn geschiktheid om te kunnen regeren. In zijn huwelijk met Sophie van Württemberg probeerden beide partijen elkaar het leven zo beroerd mogelijk te maken. Het negatieve beeld dat er van hem bestaat, is mede door zijn eerste vrouw gevormd. Zelf was ze echter ook de gemakkelijkste niet. Op de foto's niet de koningen maar hun echtgenotes, van links naar rechts: koningin Wilhelmina (ong. 1820), koningin Anna Paulowna (1840) en koningin Sophie (ong. 1838).